

ԱՐԴԱՆՈՅՍ ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ

ՀԱՏԸ Զ ՄԵԹԱԼԻԻ

ԿԵԼԵՐԵՐԵՐԻՑ ԶՈՐԵՐԵՐԻՑ ԵՒ ԶԵՐԵՐԻՑ ԵՐԵՎԱՆ

ՀԱՏԸ Զ ՄԵԹԱԼԻԻ

Յ. Ս. ՍԱՐԳՍԻԱՆ

Համարատու—Տնօրէն

ՏԱՐԵԴԻՆ ԿԱՆԻՍԻԿ

ԻԶՄԻՐ . . . Օտ. ոսկի 1
ԴՈՒՐՈՐԻՑ . . . Մէճիկ 6
ՕՏԱՐ ԵՐԵՎԱՆ . . . Զրաք 25

ԵՄԵՆԻՆԻ ՏԱՐԻՆ

3 զրաք տղա ՄԵԼԻՆԻՆ
2 զրաք . . . ԵՐԵՎԱՆ
60 զրաք . . . ԵՐԵՎԱՆ

Պ. Զ. ՊԵՐՍԻՆԻԱՆ

Հիմնադիր

Ա. Կ. ԱՂԱՋԱՐԵԱՆ, կը տնօրինէ բաժանորդագրութեան եւ ծանուցման վե-
րաբերակ բոլոր գործերը: Ծիշեցիկէր ճատուէր Ձինկըրարա Ֆելիսանէ

Որ եւ է գրութիւն, յօդուած կամ նամակ, որ ուղղակի ՏՆՈՐԻՆԻՑԵԱՆ
կը վերաբերի, տնօրէնին կը լրկուի: Սէվի խան Թիւ 17

ԻԶՄԻՐ, ԶՈՐԵՐ. 22/5 ՍԵՊՏ. 1884

ԲԱՂԱՔԱԿԱՆ

Ընդհանուր մարդկութեան օգ-
տին վերաբերող ամենազգաւոր
խնդիրներէն մին է պատերազմի
բարձրան խնդիրը, որ մտերմ
կրկին յուզուեցաւ Միջազգային
Իրաւարար Ժողովոյ մէջ մէջ որ
գումարեցաւ ի Պէնն:

Օրակարգին առաջին նիւթն է
ընդհանուր զինավթառութիւն եւ
իրաւարարութեան մշակման դա-
տարանի մէջ հաստատութիւն:
Տեղեկարար Պ. Արթըրըն յայտ-
եան կ'ըլլէ բանախօսելու, եւ կ'ը-
նէ թէ, երազական սպառազին-
մանը ժողովրդոց համար անհե-
րկի եւ անտանելի բեռ մ'եղած
են, Ձինուց առկա գանուող գոր-
քերուն թիւն երեք միլիոն 902
հազարի կը հասնի, եւ կրնայ միւ-
շու տասներեք միլիոնէն աւելի
հասնիլ երբ ընդհանուր շինվու-
թիւն մը ծագի: Եւ, ամենէ ա-
րեւելոսէն եկերեւորութեանց մէջ
գեր մը խաղաղութեան համար վերա-
պահուած այս մարդերը, որք մէկ
դի գրուած են իրր Բալկան-Պէնն-
բոլորն ալ ազգաց ծաղիկներն ե-
ղող կայսրութեան հանճարեղ երի-
տասարդներ են, իրաց այս հրէ-
շային վիճակն ընդհանուր իրա-
ւարարութեան կը հրապարակէ
ոչ ոք արեւելքին ունի կացիւնը
ծառն արմատին տակ դնել եւ
բարբարիկ դրութիւն մը քան-
գելու, որուն գանձային հետե-
ւանքներն այնքան աւերիչ են,
որքան բարոյական հետեւանք-
ներն ոգրալի են:

Վերջին քսան տարիներու մէջ,
Եւրոպայի մէջ հասարակաց ծախ-
քէն 9 միլիոն 723 միլիոնէն 18
միլիոնէն աւելի ֆրանքի հա-
սած են, Սիւնոյն ժամանակա-
միջոցի մէջ, Տէրութեանց պարտ-
քերը 70 միլիոնէն 120 միլիոնի
բարձրացան, Կրնայ ըսուիլ թէ,
այս արդիւնքը մեծ մասամբ յա-
ռած եկած է մեր զինեալ խա-
ղապետութեան գրութեան, ինչպէս
նաեւ պատերազմին:

Դանէ կարելի եղաւ պատերազ-
մէ խորշիլ: — Հակառակին հա-
մագուելու համար՝ բաւական է
միայն ակնարկ մը նետել մեր
ժամանակակից պատմութեան:
Խորիմ պատերազմէն ի վեր, հինգ
մեծամեծ պատերազմներ տարամբ
ողդեցին Եւրոպան, իրաւիոյ
պատերազմն 1859ին՝ որ քառ-
սունհինգ հազար մարդոց կեան-
քը վերցուց եւ մէկուկէս միլիոն
ֆրանք ծախքի տեղի տուաւ:
Տասնամարքի պատերազմն 1864ին՝
ուր երեք հազար հինգ հարիւր
հոգի սպաննուեցան եւ 175 մի-
լիոն ծախք եղաւ: Աւստրիոյ պա-
տերազմն ընդգէմբրուսիոյ 1866-
ին՝ ուր քառասունհինգ հազար

մարդեր ջարդուեցան եւ եղաւ
մէկ միլիոն 630 միլիոն ծախք:
Ալժանիոյ պատերազմն ընդգէմ-
բրուսիոյ 1870ին՝ ուր սպաննուե-
ցան երկու հարիւր յիսուն հա-
զար հոգի եւ ծախք եղաւ 12 մի-
լիոն 300 միլիոն ֆրանք: Վեր-
ջապէս Ռուսիոյ պատերազմն ընդ-
գէմ Տաճկաստանի 1878ին՝ ուր
հարիւր հազար մարդ ջարդուե-
ցան եւ 3 միլիոն ծախք եղաւ:
Այս հաշիւէն դուրս են քա-
ղաքացիներու բրած ծախքերը,
գործերու դադարէն առաջ եկած
կորուստները, մայրերու եւ զա-
ւակներու արցունքները, միլիո-
նաւոր մարդկային էակաց ան-
ճառելի տառապանքները:

Արդ, այս զանազան տեսա-
կէաներով, զէնքիկէցութիւնը
անտեսադիտական եւ քննարկան
հարկաւորութիւն մը դարձած է:
Ասկէ դատ, քաղաքակրթ վի-
ճակին մէջ՝ ուր հասած ենք, առ-
հասարակ համայնութիւն կայ
թէ, անհատից միջեւ ծագած վե-
ճերու մէջ բիրտ ոյժին գործա-
ծութիւնն ապօրինի է: Արեւմտ
նումի ապօրինի է միմիկ ազգե-
րու միջեւ ծագած վեճերու հա-
մար: Արդէն քանի մ'երկրիներ
հակառակ հաստատութիւն եւ իրենց
սահմանադրական օրինաց մէջ ա-
նոր սկզբունքն արձանագրած են:
Ամերիկայի Միացեալ Նահանգաց
մէջ, օրինակի համար, դատա-
բաններ կան վճիռ արձակող այն
վեճերու համար՝ որք կրնան ծա-
ղիլ միւլթիւնը կազմող կառա-
վարութեանց մէջ: Չուիցերլոյ մէջ,
գաղտնիցութեան անգամը, որք
բոլորն ալ վեճապետ են, կը-
պարտաւորին Դաշնակցական ընդ-
հանուր Խորհրդոյ կամ Դաշնակ-
ցական Ժողովոյ դիմել ամեն ան-
գամ որ վեճ մը կը ծագի մէջեր-
նէն:

Ինչ որ կարելի է այս վեճա-
պետ նահանգաց համար, կրնայ
եւ պարտի նաեւ կարելի ըլլալ այն
Պետութեանց համար՝ որք քա-
ղաքակրթ Եւրոպան կը կազմեն:
Սակայն ասոր գործադրութիւնն
ուրիշ կերպով կարելի չլինար
ըլլալ, եթէ ոչ մշտնջենի դատա-
բանի մը հաստատութեամբ: Այս-
պէս յայտարարած էր Պիլզնըք
իշխանն առ ըրտ Քլարէնտըն
1866ին, երբ այս վերջինը մեծ
Տէրութեանց համար ընդհանուր
զէնքիկէցութիւն կ'առաջարկէր:
Այս կերպ դատարան մը միայն
պիտի կրնայ գոհացում տալ
Անգլիացի դիւանագէտին բաղ-
ձանաց, ազգաց միջեւ խաղաղու-
թեամբ երաշխարարութիւն մը
տալով:

Մեծն Բրիտանիա եւ Ամերի-
կայի Միացեալ Նահանգներն այս
խնդրոյ սկզբունքն առաջարկե-
ցին, ժէնեվ գալով Ալպայմայի
վեճը վերջացնելու համար: Յա-

ջողեցան այս եղանակաւ ոչ մի-
այն վեճին ծանրակշիռ պատճառ-
ները վերցնելու, հապա նաեւ օ-
րինակ մը տալով, որոյ յուսմբ
թէ ուրիշ երկրներ ալ պիտի
հետեւին:

Այս դադարեցնելու հաւատա-
բարկէս արտայայտուեցան Պարս-
կայէ Լիմուզէնի եւ Ռումիլիայի
կողմանէ, յետոյ Իրաւարար Ժո-
ղովն այս իմաստով քուէարկեց:
Ապա Լիմուզէնի հեռեկալ տ-
առաջարկութիւնը պատճառաբա-
նեց, որ մանաւոր յանձնարեմ-
բին ուսումնասիրութեան ենթար-
կուեցաւ:

«Ժողովը փափաք կը յայտնէ
որ, երբ Իրաւարար դատարանն
հաստատուի, իր որոշումներն
անոնք որոշմով Ժողովուրդի մը
կամ Ժողովրդեան մը մի մասին
նկատմամբ վճիռ կ'արձակէ, գոր-
ծադրելի չըլլալի ըլլայ՝ եթէ ոչ
այդ Ժողովուրդին կամ Ժողովու-
րեան մի մասին հաւանութեամբ:

Այս առաջարկութեան առթիւ,
երբ յիշատակութիւն մ'եղաւ Ալ-
պայ Լորէնի վրայ, քիչ մնաց որ
փոթորիկ մը ծագէր Ժողովոյ մէջ,
վասնի զի այդ դատարաններու լրկ
անուշեք ներկայ եղող գերմանա-
ցի անդամներուն ջիւղերուն դպած
էր: Այս պարզ միջադէպը, կ'ը-
նէ ծառայող ժեմէ, աւելի լաւ
կըցուցնէ բոլոր գիտական ցոյ-
ցերէ, թէ տակաւին բըքան հե-
ռի ենք Միջազգային Ժողովոյ
արտայայտած բաղձանքին իրա-
կանութենէն:

«Միշտ ապերախութիւն մ'է
խոսվել այն մարդերը՝ որք գե-
ղեցիկ երազներ կը տեսնեն: Այս
տողերով կըսուի ահա Թալ Լա-
զարի երկար յօդուած մը՝ զոր
կըզբէ այդ գումարման առթիւ,
գումարում մը՝ որ արդէն ժողո-
վուրդը զիրար ընդգրկած, իրա-
ւաւ եղապարայած, մեծամեծ զո-
րաւանակները ցրուած, թուրքը
մանդալով կը թնայնոյնեն արա-
բի փոխուած կը տեսնէ, բանա-
կանութիւնն ինչպէս ազգաց
նոյնպէս թաղաւորաց ընկալեցն
ուղղող, եւ արդարութիւնը՝ սահ-
մանազկանց գաղտնիքը վճող կընդ-
նշմարէ, ինչպէս կը վճէ երկու
կարուածատեարց կէս առ կէս
պատկանող պատուարի մը վեճը:

Փարիզեան անուանի թերթը
ցաւօք լայն բաւական քաջաբը-
տութեամբ այդ երազը ցրելու
հիշատակ, եւ ահա ինչպէս. —

«Այդ նպատակը, կ'ըսէ, այն-
քան աղին եւ այնքան վաճ է,
որ մարդ ըստ ինքնան կ'ուզէ ա-
նոր հակառակողներուն երեւա-
կայութիւնը ջախջախել: Բայց
ինչպէս չափել չըսող իրենց բո-
լոր այն հեռաւորութիւնը՝ որ կայ
տակաւին իրենց երազին եւ իրա-
կանութեան մէջեղ: Ոչինչ ա-
ւելի վտանգաւոր է, քան որքան
թողուլ որ հաւատացուի թէ՛ քա-

ղաքականութիւնն եւ մանաւանդ
միջազգային քաղաքականութիւ-
նը՝ զգացման կամ մարդասիրու-
թեան դործ է, թէ՛ բաւական է
վեճապետաց կամ ժողովրդոց մէջ
խիզ գիտարարութեան շարժում
մը, բոլոր գիտարարութիւններն
հարկել եւ բոլոր խնդիրները լու-
ծելու համար: Քաղաքականու-
թիւնը կը քաղաքական գրական ե-
ղելութիւններէ, զորս կ'աղբիւր է
չճանչնէ, լայն կորելի չէ անոնց
վրէժէն պրծել: Պատերազմը վեր-
ցնելու վրայ խոտող առաքեալ-
ներն Անգլիոյ եւ Ամերիկայի մի-
ջեւ ծագած Ալպայմայի խնդ-
րոյն իրաւարարութիւնն օրինակ
կըրերեն, որ երկու ազգաց կազ-
մանէ ընդունուեցաւ: Նշանուոր
իրողութիւն մ'է այս, չենք ու-
րանար, մանաւանդ կը մայրթենք
որ միշտ այդպիսի իրաւարարու-
թիւններ ըլլան: Սակայն մեզի կը
թուի թէ, աղիւ երեւակցական
կերակարութիւններն եւ յոյսեր
կ'արտադրեն, երբ երկու մեծ
ազգեր, իրաւարարներ կը կար-
գեն եւ կանխաւ կ'ընդունին ա-
նոնց վճիռը, կը հետեւի թէ այդ-
երկու ազգեր հիմամբ որոշած են
պատերազմը չընել խնդրոյ մը
համար՝ որ վայրկեանացեալ անհա-
մաճայութիւն մը կը գոյացնէ ի-
րենց մէջ: Իրաւարարութիւնն այս
պարագային մէջ խաղաղասիրա-
կան այդ գոյացմանց արդիւնքն
է եւ ոչ պատճառը: Կը յայտա-
բարէ զանոնք եւ ոչ թէ կ'ար-
տադրէ:

«Յետը կըսուի երբ, իրաց այս
ճշմարիտ առեւտրութիւնը վերի
վայր դարձանելով, երեւակցներ
պատերազմը բանալ, կանխաւ
իրաւարարութեան միջազգային
դատարան մը ստեղծելով, որ
յանձնարարեալ ըլլայ բոլոր վե-
ճերը կարգադրելու: Ո՞վ չըտե-
ներ ստուգել, այս գաղափարին
էական հակասութիւնը: Եւ ի՞նչ
դրեւք թէ այդ դատարանն հաս-
տատուած է: Արդարացի կերպով
պիտի գտնէ, կը հաւանինք առ
այդ: Բայց ո՞վ պիտի ըլլայ անոր
տուած վճիռներուն գործադրու-
թիւնը հրամայող կամ ի գործ
դնող: Ինչ պիտի կրնանք ընե-
լու, երբ հակառակորդ կողմանց
մին մերժէ այդ վճիռն եւ անի-
րաւ հուշակէ գայն: Հարկ պիտի
ըլլայ զինու զօրութիւն մը տալ
այդ դատարանին, որով կարե-
նայ դատուող կողմերուն դու-
ճադրել տալ իրենց վճիռը: Ինչ-
պէս կը տեսնուի, միշտ դէպի պա-
տերազմ կ'ընթացուի՝ զայն բառ-
նալ ուղղուելով: Ուրիշ ձեւ մը մի-
այն կըտրուի ուրեմն պատերազ-
մին, որոյ եւրք միւլթիւնն է:

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՔ

Բարձրագոյն հրամանաւ, բժշ-
կական զինուորային Դպրոցի
բժիշկներն այսուհետեւ կը պա-
տուարին ձրիաբար խնամել կա-
րօս հիւանդները:

Պետութեան զանազան գա-
ւառներուն մէջ, ջրհանկրներու
խումբեր հաստատուելու համար
կայսերական հրամանաւ օրինաց
ծրագիր մը յորինուած եւ վեհա-
փառ Սուլթանի հաւանութեան
ենթարկուած է:

Մայրաքաղաքին երկրորդական
կարգի սեղանաւորք խնդրած
են Առեւտրական Նախարարութե-
նէն, որ արտաւարութիւն տրուի ի-
րենց, Եւրոպայի օրինակին հա-
մեմատ, Պօլսոյ մէջ գրամական
վիճակահանութիւն մը յորինել:
Սեղանաւորք կը խոստանան այս
հաստատութեան բաժին մը հա-
նել կայսերական Արհեստանոցին:

Մաքրատանց ընդհանուր վար-
չութիւնն արդիւնք է վաճառա-
կանաց, միւլթիոյ հակի մէջ դնել-
արտածութեան համար վիճակ-
ուած թէ՛ օտար եւ թէ՛ տեղական
վաճառքներ: Թուրք լրագրք
այս արդեւքն անպատեհ համա-
րելով, կըսեն թէ՛ օգուտ մը չու-
նենալ զատ, նաեւ վաճառական-
նաց բողոքներուն տեղի պիտի
տայ, որք չպիտի ուզեն երկու
թէ՛թէ՛ համար ծախք ընել, եւ
որք այս մասին պէտք եղած
ձեւերկրպետութիւնները կատարե-
լու համար գիտարարութիւններու
պիտի հանդիպին, ուստի մեզ
տաճիկ պաշտօնակիցը կը յուսան
որ կառավարութիւնը պիտի բա-
րեհաճի, յօդուած հասարակաց
այդ արդեւքը վերցունել:

Սըրբըէն կըզբեն առ ազգ:
Պատրիարքարան թէ, յիշեալ տե-
ղէն մասակոյ գիւղ մը գացող
զիւղացի մը սպաննէր են առա-
դակները, եւ թէ քանի մ'օր ա-
ռաջ ալ վեց հոգի, նոյնպէս մօ-
տակոյ գիւղ մը գացած միջոցին
առաջակներ վրանին յարձակելով
կողոպտեր եւ մին սպաննէր են:

Քիւէն կը ծանուցանեն թէ՛
գերմանական նաւատորմի մը
Միջերկրական Ժովը չը զգացող
թեան պիտի ելլէ չը զգացող
հոկտեմբեր ամսուն: Տորմիդը
պիտի բաղկանայ Սէէ, Օւն, Ռա-
թէ կամ Ռաթէ (երկուքն մին) նա-
ւերէն: Դերմանական թերթ մը
այս մասին դիտել կուտայ թէ՛,
քանի մը տարիներէ ի վեր գեր-
մանական մէկ նաւ միայն կը
Միջերկրական մէջ, որ է Պօլսոյ
դեպտանատան նաւը, լայն վեր-
ջին տարիներուս մէջ, իստա-

բունական նաւը լուսավորեցան. Հրապարակութիւններ եղան թէ հը-
րապարակին վրայ և թէ նախն
մէջ Գաղղիոյ և Աւստրիոյ հիւպա-
տութիւնը տրիկնեցաւ միա-
տեղ և ուրիշ եւրոպացիներ գի-
շերք կառավարութեան գումար
դարձով մինչեւ կէս գիշեր հան-
գիստանս գտնուեցան :

Դպիտակայն լայնորով գործար-
ուած էին, մաքսատունը, ան-
ցազորատունն և այլ պաշտօնա-
տունք, ինչպէս նաեւ ծովափին
վրայի զանազան շէնքեր : Տեղ
անդ երաժշտութիւններ կընուա-
ղէին և բազմութիւնն անհատին
էր : Զօրանոցէն Քարափանց վրայ
և ապա աստի ի Զօրանոց փա-
ռաւոր թափար մը կառարուեցաւ
զուգի մը զօրաց կողմանէ, որոյ
կառավարութիւնը զօրաց նուազա-
մաւ խաւմը :

Դատարի հանրային շինու-
թիւնաց նախորդ անօրէն Ստիֆէթ
էֆէնտի Պօլէն քաղաքս կան-
չուած է, ինչ ինչ բաղադարու-
թիւնները տարու համար, գաւա-
ռայի հանրային շինութեանց ծախ-
քներուն մէջ եղած գեղմանց վը-
րայ :

Մայրաքաղաքին թուրք լրա-
պիտեցը պաշտօնական գրութիւն
մը կը հրատարակեն, որ հիմնու-
մին սխալ կը շանէ այն լրագր թէ՛
Մարտիտայի մարտիտային Սիրու-
րի էֆէնտի Քարափանցի Դրան
բաղադարու լրագր, իբր թէ մեր ընդ-
հանուր կառավարութիւն ինչ ինչ
շինութեանց համար տրամա-
թիւն խնդրած և ստացած չըլլա-
լուն համար : Քարափանցի Դրան
երբէք աղբարիս գտնուած մը լը-
սած չէ Սիրուրի էֆէնտիէն, և
հետեւաբար ոչ ինչ բաղադարու-
թիւն չէ խնդրած մեր տեղական
կառավարութեան :

Նաղիլի մօտ, Աղիլուտատ և
Զ ֆիլի գիւղականութեան մէջ ծա-
ղած կենդանեաց հիւանդութեան
խաղաւ անհետանալը լուր կը-
արուի Ալթինէն :

Դարձեալ լուր կը տրուի Ալթին-
նէն թէ, Մարտիտայի մէջ, թա-
թար գիւղական բնակիչներէն Ավ-
թի Ալի օրու իրանցիլը մարմնով
փախչող Պէշեր օլլու Մէհմեթը
ձերբակալուեցաւ :

Մարտիտային կ'իմացնեն թէ,
զինուորական մը երկու երեք
տարեկան փախչող աղջիկն այնք
է, արկածով մը :

Երկի առաւ, Պալեօքեան խա-
նի մէջ ծանրաբեւան յարկ մը վը-
րով, մէջը գտնուող գործար-
անքէն քանի մը հօդի կը լըրա-
ւարեն և կին մ'ալ կը մեռնի :

Ամառուան եղանակի մեծա-
զայն մասը միտին օրան 9 զրուշ
ծախուեղէ ետք՝ եթէ թաղապե-
տութիւնը 8 զրուշ գին կը գնէ,
մատուցանեալն ունեք գտնա-
մակելով և ունեք հաւանելով՝
քանի մը օր 8 զրուշ ծախելէ
ետք թաղապետութիւնը ի վեր-
ջոյ անոց կամայ առջև կը զիջա-
նի, և երէկ այսօր նորէն անհա-
տարակ 9 զրուշի սկսիլ վաճառել
թէ և լու կը յիշենք թէ երբեմն
օրուած տրուած էր որ տարւան
կէսը միտին օրան 8 զրուշի ծա-
խուի և միտ կէսը 10ի, բայց
երբ ձմեռը 12—13—14 զրուշ
միտ կ'ուսենք ամառն ալ 9 զրուշ
չի ստեղ բնական է :

Թէ և ամեն ժամանակ՝ սակայն
ի մասնաւորի տխուր և փափուկ
պարագայներու մէջ՝ պղտիկ ան-
զգուշութիւն մը կրնայ ծանր
հետեւութիւններ ունենալ, Ար-
դէն քանիցս առիթ ունեցած ենք
այդք. պաշտօնութեան անտար-
բերութիւնէ յառաջ եկած ինչ
ինչ անհաճոյ գէղարկի նշանա-
կելու, բայց կ'երկի թէ անոնք
բաւական գտն մը չեն եղած,
ուստի միեւնոյն անփութութիւն
ամեն ուրեք կը տեսնուի :

Կիրակի օր այն ինչ մեռելա-
կիր անուի մը տունէն եկեղեցի
կ'առաջնորդուէր՝ գաղաղակի-
ներուն ունէն կը զրկուի և գետն
կ'իջնայ փաղցրին մէջ տեղը Ամեն
ուր բառ ինքնան կրնայ մակարե-
րել թէ այս պարագային ինչ
գաւառութիւն պատճառած է
մեռելային արգէն վառացեալ աղ-
գականդութիւն, և ինչ ահաճու-
թիւն ունեք հանգիստանալու
խմի մը, ուստի աւելորդ է այս
կէտին վրայ երկարել, և ինչ
անօգուտ չէ յայտնել զի թէ
չառ ժամանակ չէ որ ստորու-
թիւն եղաւ մեր մէջ՝ գաղաղ-
ուի վրայ տանիլ Պօլէն աղբար-
նոց հետեւելով՝ բայց կրօնական
մարդիկ այս բարեփոխութիւնը
բրած միջոցին պէտք էր գիտ-
նալ որ, Պօլիս գաղաղը յառա-
պէս կ'ամրապնդուի օրիկոյէ կեր-
պով մը այն փաղանայ ձողերուն
վրայ՝ որ գաղաղակիները կը-
կոթնային իրենց ուսերուն, ուս-
տի անհետրին կը լինի գաղաղին
սահիլ ձողերուն վրայէն ինչպէս
կիրակի օր : Սակայն մեր մէջ
այնքան բնական եղած է ամեն
բանի արտաքին փաղովը գրադիլ
որ անոր հիմնական հաստատու-
թեան ունէ չընծայուի : Բայց
ինչ որ է այսօրի տխու-
րիւն և անտարբէր գէղարկի ու-
րիշ անգամ՝ չ'կրկնուելու համար
ձեռնհաս իշխանութեան ուն-
գրութիւնը կը հրաւիրենք :

Եւ թէ Կարափանցի կուտած տեղը
քանի մը օրէ ի վեր կրեաղայն
թուրք ստիքի մը ինքնայնորաժ
բլուլով՝ խանութին գնեցը ու
պատահանները կը գնէ և վերի
մասը կ'ապաստանի ուր տեղի
լուսնամուտէն կը սկսի հրադէտով
մը կրակ ընել փաղայն անցորդ-
ներուն վրայ : Ոստիկանութիւնը
յատուկ պաշտօններ կը կարգէ
թէ և անցորդները արգիլելու հա-
մար, և միանգամայն յատուկ
ընհանով մը թրջել կուտայ խա-
նութիւն այդ մասը որդեկոյն վա-
ռօքը զէնքերը թրջուելով կրակ
չ'առնեն, բայց երէկ առաւու
չ'գիտենք ինչ կը տրուի ստիքի
կը յաղայն անցորդ հրէայ մը զար-
նել և աղանենել : Ահա այն ամեն
ոստիկանները խանութին վրայ
եղելով կը զմեռաբերը կը վերցնեն
և առատաբար բախտով կրակ
կ'ընեն ստիքիին վրայ՝ որ ար-
դէն ինքնայնորաժ զարկած է եղէր
կ'ըստի :

Ուրբաթ գիշերը՝ չորապարծ-
ներու մի յանգուցն ձեռնարկու-
թիւնը տեղի կ'ունենայ քարափին
վրայ, որ թէ և ապարդիւն կը-
լինի, սակայն քաղաքիս ստիկա-
նութեան հակադրութեան վրայ
գաղափար մը տարու համար ան-
պատեհ չ'ընէր մի քանի ման-
րամանութիւններով պատմել :

Չորապարծներու խաւմը 6—7
հօդի բաղադարեալ ժամէ մ'աւելի
կաղապարեալ ժամէ մ'աւելի
վաճառականներէն Պ. Պ. Եսայի-
կաններու տան պատու հանին եր-
կաթիկայ փեղկերու ամուր նի-

գերը կ'առնէ աղբարի գործինե-
րով, Միեւնոյն միջոցին տեղիք
ընելով՝ պատշաճմը կ'ընեն և
այն ինչ իրենց տան առջև գը-
նուած խաւմին գործը բլուլը
կ'ըմբռնեն՝ կը սկսին աղաղակ
բառնալ, Զորապարծները աներ-
կիւղ կը շարունակեն իրենց աղ-
խատութիւնը, քիչէն կը յաղիւղին
պատահանը բանալ, անեցոյ
աղաղակը կը բարձրանայ, գործը
ներս կը մտնեն, բնի հանուր գա-
ռում ու գոչ մը կը լըլուի տա-
մէջ, և ահա այն ամեն յան-
գունին խաւմը կը տարադրուի մեկ
նիւ, Մէկ ժամէն տեղի կը տե-
այս տարօրինակ մարտը, եթէ
կարելի է այսպէս կոչել, և զար-
մանալին այն է որ միեւնոյն մի-
ջոյնն ոստիկանութեան և ոչ մի
պաշտօնացի մը կ'անցնի միեւնոյն
տեղէն, ուր արդէն ալ յատուկ
նաւակ մը կը պաշտէր ծովը :

Աւելի զարմանալին այն է որ
ինչպէս գործը իրենց յանգը-
նութիւնը տեղի տալ չեն տա-
րած, և ինչպէս իրենց ամեն նը-
գատակը ի գործ չ'են դրած,
քանի որ ոչ թէ միայն միեւնոյն
պահուն վիճակ մը չէին կրնար ու-
նենալ ոստիկանութեան, այլ
նաեւ հետեւեալ օրը, և իրաւի
երբ ոստիկանութեան իմաց կը-
արուի՝ պաշտօններն իրեն-
թեան կուգան և բան մը չ'են
գործը ընելով կը բաւականան,
գործերուն ձգած մի երկաթեայ
գործին առնել տանելով :

ՄԵՆԵՄԵՆ

... Թիւրքի,

Քաղաքիս ամբողջ Ժողովուրդը
ընդ շնորհակալութիւններ կը-
յայտեն, Վաթիք Եֆէ, Կառավա-
րիչ Հաճի Նալիա փաղայն, որոյ
հրամանաց համեմատ, այսօր
հանրօգուտ շինութեանց ձեռն-
արկուեցաւ :

Այս առաւօտ Ժողով 7ին ա-
ռնենքը տեղույն երկաթուղայ
կայարանէն մինչև Կառավարու-
թեան դուռը Եֆէն շինութեան
սկսուեցաւ, Նոյնպէս, շինութեան
համար սկիզբ եղաւ այսօր, քա-
ղաքէս մինչև Պէրկաթի շինուե-
լիք մեծ ուղիին, Այս ձեռնար-
կութեանց միջոցին նոյն տեղներ-
կայ էին Դայմագամը, Դատա-
ւորը, Քաղաքապետութեան նա-
խագահը, Կառավարութեան լու-
րը պաշտօնեայք և տեղույն նա-
նաւոր անձինք : Աղիւրներ կը-
գացուեցան, և զինուորականք ու
գաղաղայն աշակերտք և փառիշա-
հմ՝ չօք ետաւ : Գայեցին քանի
մ'անգամ, Մատուցները բլուլով
աղբարտաց, և գործարարաց բաժ-
նակցան, Յետոյ նուազեցին մեր
քաղաքին յատուկ երաժշտութիւն
եղող Կարափանցի և Կարափանցի :

Նախ Դայմագամն և ապա Դա-
տաւորն և այլ պաշտօնեայք բրիչ
ձեռք առին և առաջին զարկը
տուին հողին :

Ասիկա առաջ ձեր պատուական
լրագրայ միջոցաւ իմացուցած էք
մեր նահանգին մէջ մէկ տարիէ
ի վեր եղած հանրօգուտ շինու-
թիւնները, այժմ ատենց կրնաք
յատելով պարտաւարաններու և
մատուցաններու համար շինուած
Եֆէն, որ ընդարձակ շէնք մ'է
երկու կողմէն գաւառի և զոր շե-
նել տուաւ քաղաքապետութիւն-
նը, նաեւ, Եսիկ Մէհմեթ կո-
չուող տեղը Մուսրիֆի կողմանէ
ծախու առնուելով, գաղաղայն ե-
կամաւ ըլլաւ համար պէտի շի-
նուի շէնք մը, որու չորս կողմը
խանութներ և երկու յարկ սեն-
եակներ պիտի ըլլան, Եսիկ մէջ-

տեղը բայց պիտի մնայ, իբր Պա-
շէ Սեթ, Այս շէնքին շինութեան
ծախքը ամբողջի գրուելով եր-
կու հազար մէհրաի աւելցնողի
մի մասն մնաց, որ տանեհինգ
օրէ ի վեր արդէն շինութեան
մեծաւորութեան և իր բաւար հան-
րային շինութեանց մէջ, ստուգիւ
ոչ նուազ շարահալաց արժա-
նի է նաեւ մեր Դայմագամ՝ Է-
ֆէնտին : Մնամ էլն.

Մէհմեթ
17 օգոս. 1884

ORPHELINAT GREC

ՅՈՅՆ ՈՐՔԵԼԻՆԱՏ ԶՄԻՌՆՈՒՆՈՅ

ՈՐՔԵԼԻՆԱՏ ՎԵՐԱԿԱՆԱՆՈՒԹԻՒՆ

Այս վիճակահանութիւնը բա-
ղադարեալ է՝ տոմարներն սաա-
ցուելու ընծայած իր մեծ բաղ-
դին, իր Եֆէնութեան թուոյն, բնու-
թեան և բաղադրութեան պատ-
ճառաւ : Եֆէնութեան բուն ար-
մէքը նոյն իսկ հանուած տոմ-
արներու ամբողջ գինէն բար-
ձր է :

Առաջին և մեծ Եֆէն է գիւ-
ղական ընդարձակ տուն մը, որ
ընդապատու է 14,500 քառա-
կուսի կոնքրետի մօտ լայնածա-
ւալ պարտէզ մը :

Հետեւող 51 Եֆէնը կը բաղ-
դարեալ պարտէզներէ, ընդուած
ծովու եղիւրդներէ, որք կը գը-
նուի կողմէնէն ամենէն նշա-
նաւոր մասին վրայ, և որոց ա-
մենէն փոքրն ունի 15 կոնքրետ
երկու և 36 կոնքրետ երկաթու-
թիւն :

Տոմարեաց թիւն է 3315, իւ-
րաքանչիւրին գինն է մէկ տոկի
օսմանան :

Վիճակահանութիւնը պիտի
կատարուի առաջիկայ գեղեթմ-
բեր ամսոյ մէջ յատկապէս կաղ-
մուած միջոցաւ մասնաժողո-
վի մը հակադրութեան տակ : Ա-
ւելի մանրամասն տեղեկութեանց
համար պէտք է գիմել յաւնաց
Որքելին ուր զեռնուած է ծը-
րադիւն ու պայմանները, նաեւ
խրաքանչիւր տոմարի կը կրէ իր
փայլ լի ու լի բաղադարութիւննե-
րն :

ՎԱՐՁՈՒԹԻՒՆ ՈՐՔԵԼԻՆԱՏ

B. DIOGENIS & Co

Վ. ՏԻՕԵՆԻՆԻ ԵՒ ԸՆԴ

ԸՆԴ ԶԱՆՈՒՐ ՎԱՃԱՌԱՀԱՆ ԶԻՄ

ԱՄՈՒՆ ԵՂԱՆԱԿԻ ՆՈՒԱՅԵՆՈՒԹԵԱՆՑ ԲՄԵՆ ՏԵՍԱԿ ՆԻԹՈՅ

Արեւ-Լ ԼԵՔՏԵՐԷ, 19/1 Մայիս, 1884

ԿԱՆԱՆՑ ԴՈՒՅԻՆԻՄԵՐՈՒ, ՈՒՊԵՆԵՐՈՒ և ՏՂՈՑ ՀԱՅՈՒՅՏԵՆ-
րու համար տաճան գինեղով ամենէն նոր տեսակ ՄԵՏԱՔՍԵԱՅ, ԲԲԲ-
րեգիւն և ԲԱՄԲԱԿԵՂԷՆ ՄԹՈՅԱՆԵՐ, ինչպէս նաեւ զանազան տե-
սակ ԲԱՄԲԱԿԵՂԷՆ ԶԻՄԵՂԵՆԵՐ, ի վաճառ հանուած են :

Ամենամոր և ամեն տեսակ ձեռքով ֆԵՂՈՒՅԵՐ Կանանց, փոք-
րիկ աղջկանց և փոքր սղոյց համար :

Տան Եֆէնութեան, տանգաղարծութեանց, երկրներու, փաղա-
ւեններու, ծաղիկներու և փետուրներու, բորակներու, վրայներու,
փողկապներու, ձեռնոցներու, հովազներու, հովազներու և այ-
լն և այլն կատարեալ և բազմազան տեսակներ :

Վերջապէս նորը ճաշակի յարմար ներկերու առատ գլանազա-
նութիւն մը :

ՈՐՔԵԼԻՆԱՏ ԿԵՐՈՒՄ ԱՌԱՆ ԳԻՆԵՐՈՒՄ

Կը գտնուի յիշեալ ընդարձակ վաճառատանց մէջ

ՈՐՔԵԼԻՆԱՏ ՄԵՔԵՆԵՆԷՆ 33 ՎՈՒՅԵՆ ՀԱՅՈՒՄ

Իգիւր 19/1 Մայիս 1884

ԺՈՂՈՎՐԿԱՅԻՆ ԴԱՍԵՐ

Գ.

Առաջին և մեծ պարտաւորութիւն

(Նախաձեռնութիւն)

Մանրամասնութեանց խորափոր
ծանօթութեան ուսումը թողով ըն-
ծիպց, մեր ժողովրդեան պարզ և
համառ օրադպրոց մը տարու նախ-
տակաւ, կրկնեմ, թէ Եֆէնութեան
ընդ յեղեղէն, ինչպէս արդէն վեր-
նի յիշատակեցի, է պարզ և անունը
գործողութիւն մը, յորում մանկա-
բարձը, յորի ընծայման տէր յի-
կինը պատկերացնելով կրնաի վրայ,
յիտ հարկաւոր հարցից և ընծու-
թեանց կը մերկացունէ նորա փոր-
ն և յարաբերութիւնը որովայնին վրայէն
արդանային մէջ յուսի գրեթէ լոյա-
ցող սաղմին մէկ ձեռքով գլխէն և
միւսով ալ իրանէն բռնելով կը տա-
նանէ զայն յաջ և յաջանի ուժգին
բայց խոշակաւ շարժումը, որով
նորա յուսի գրեթէ յեղեղէն, կը
աշխատի գլխիկայն ընծայման ևն-
թարկել զայն :

Այն գործողութիւնն անհնաւ ցաւ
մը իսկ շիւսաճանէր յաւն, հազիւ
10 կամ 20 փայրեան տեղ և ան-
մանկարարձն զմանուկն հնչուի կը
գարձունէ իր բնական ընծայման
բայց որոյն գի նորա զլուր ժող-
շիւով կրկին յուսի ընծայման տեղի
շիւսայ, մանկարարը զայն միշտ
ծննդաբերութեան ժամը մայրենի
կոնքին մէջ պահելու համար, զայն
կը հաստատէ հոն՝ մեր արդանայն
պատասխան ֆիւրէշ քոթ (ceinture
de Pinard) անուն գտնով, որ է
պարզ գօտի մը ունենալով միայն
իւր ներքին երեսի վարի կողմը ի-
րարմէ քիչ հեռու երկու բողէ բար-
ձրներ՝ որը նպատակ ունի սաղմին
զլուր ձեռքով հաստապիկը գրկել
և չեթուլ որ խոյս տայ և գրեթէ
փոխ :

Հարկ չէ սակայն ունենալ միւս
այն գօտին սաղմին գլուխը մայրենի
կոնքին մէջ հաստապիկը համար,
մանկարարը կրնայ յօրինել մի այլ
որ և իցէ գօտի, հերթ է որ այդու
կարողանայ նա սաղմին զլուր պա-
հել կոնքին մէջ :

Այն այս գործողութիւնը կատա-
րի յաղութեան վերջին ամսոց մէջ եւ
միշտ իսկ ծննդաբերութեան պա-
հել, բայց լաւագոյն է որ ինչի այն
ծննդաբերութեան յառաջ ունե-
րող կամ ինքնորդ ամսոց մէջ,
յիշելով որ ծննդաբերական վատա-
կաց ծանր և տագնապի վայրէջան-
ներուն մէջ կրնայ այն անկարելի լի-
նիլ և ծնուցիչ շար հետեւանայ :

Նախաձեռնութիւն

ՏՈՐ ՎԱՃԱՌԱՅ ԹՈՒՄԵԱՆ

ԱՐՇԱԼՈՅՍԻ ՏՊԱՐԱՆ, Ի ՍԷՎԼԻ ԽԱՆ ՎԵՐՆԱՅԱՐԿ ԹԻԻ 17